

On ne probudi... Ali, učinilo joj se da čuje šum iza vrata i rešila je da zazvoni.

Vrata su se naglo otvorila.

– Šta tražiš tu? – čula je neki njoj tuđi glas. To nije bilo čak ni njegovo lice, bar ne ono koje ona pamti, voli. Neko mračno stvorenje ispunjavalo je ulazna vrata, zaklanjalo joj vidik. On, njen sin, mora da je tu negde, iza te siluete. Podigla je pogled da se uveri da nije pogrešila vrata... Njegove plave oči probadale su joj srce, a glas surovo vraćao u stvarnost:

– Pitam te, šta tražiš tu?

Osmeh joj se zaledio na usnama. Pružila mu je kese nameravajući da ga poljubi i zagrlji, da pita da li je zdrav... Nije, međutim, stigla ni reč da izusti: osetila je snažan stisak njegove ruke iznad nalaktice kojim ju je odgurnuo od vrata. I kao u snu čula šištanje njegovog glasa:

– Nisam ti ništa tražio, ostavi me na miru!

Vrata su zadrhtala od silnog udarca!

Nastala je grobna tišina. U hodniku je zavladao mrak, slomivši onaj tanak zračak svetlosti koji se pojavio kroz njegova odškrinuta vrata. Stiskala je kese pune brizičnosti prikupljene u rafovima samoposluge. Svoju brizičnost duboko je zakopčala ispod zimskog mantila, nju nije htela da ostavi ispred vrata.

Mermerni zid hodnika bio je topao kada je skliznula niz njega. Nije zaplakala, samo je jedna suza zalutala u pukotinu novoga dana...

KAMEN

Celo jutro je trčkarala po kući, popravljala stolnjak po ko zna koji put, cveće razmeštala u vazi, pazila da ne izgori hleb, da ne uvri suviše grah, a i pile lepo porumeni... Svaki čas je izlazila u dvorište, zagledala niz prašnjavi put i starom brezovom metlom rasterivala nevidljivu prašinu oko ulaza; kritički odmeravala da li su testera i srp dobro zakačeni za rog šupe, da se ko ne povredi: ova gradska čeljad svuda se motaju... Brinula je i da joj danas one beštije kokoške ne preskoče ogradu i upogane klupu, koju je jutros oribala i stavila ispod lipe u hlad. Ipak je, još jednom, prešla krpom preko nje, za svaki slučaj, možda nešto nije videla...

Samo da stignu na vreme, dok je ručak još topao, a i testo za uštipke može da prekisne, to ne bi bilo dobro, upijaju puno masti, a Živadin ih baš voli. Eh, da je samo da uđu u dvorište, sin, snaha i njeno mezimče Klaus – bože, čudnog li imena, ali šta će ona tu – uvek se boji da ne pogreši kad ga zove i sin se ne postidi svoje neuke matere. Kako ono beše: Klaus, Kalauz – ma neka idu do vra-

ga ta švapska imena! Ona ga i ovako zove Mile – mило bakino, dušo, rano, srećo; dede, hoćeš da ti nana sune malo varenike? Naravno, sin Živadin se pravi da ne čuje ono „Mile“, ali uvek joj kaže da ostavi dete na miru i ne trpa mu da jede, posle ga boli stomak. Jer on, to jest Klaus, pije samo H-milk, i to za doručak sa „Kabom“ – to joj baš ništa nije značilo, „Kaba“ ili Baba, đavo će ga znati, ali baš joj krivo da toga nema, da ga da svome mezimčetu, prvom unučetu, kad mu je to slatko. Zamalo da zaboravi hleb, a baš lepo miriše, skoro bi izgoreo da je nastavila da gleda niz put.

– Gde je samo ono rende, moraće malo da ostruže koru. Mileva, njena snaja, baš ne mari kad je prepečen, zubi su joj nešto slabi, porcelanski, a i koštaju puno... pa da, na ovoj skupoći, kol'ko samo košta tanjir u zadruzi, a tek toliko zubi! Koliki li je njen Mile, mora da je porastao od prošlog leta kad su ono, na puta za more, navratili na jedan dan. To more mora da je nešto fino kad ceo svet tamo juri, kažu velika voda – pa Bože, ovde kad je voda tako velika, niko se ne raduje. Đavolja ti je to stvar, povalja useve, udavi se neko živinče, a i da ne spominješ ono blatiste što ti se danima lepi za gumenjake i vuče kao da hoće da te proguta. Ej, Mile, Mile, mora da mu je oko pet, doduše nije baš povelik, nešto joj je poslednji put delovao neuhranjeno, one plave okice došle nešto velike na sićušnom licu ispod nestašne plave kose. Da joj je samo znati na koga se umete, otac mu krupan, crnomanjast, oči kao ugarci, a ručetine – vola bi mogao povući... Ni mater mu nije žgoljava, doduše nešto ubledela, ali na obrazu joj iskoče neki crveni pečati,

a oko očiju plavo-modri krugovi, k'o da je, ne daj Bože, Živadin podigao ruku na nju... a to mu majka ne bi oprostila, nije lepo, žensko je, treba da je pripazi, trebaće mu, pa tu je i dete, njegovo je, mada... – mahnu rukom Stojanka, obrisa rende i zakači ga o ekser iznad šporeta.

Još ih nema... Da im se nešto nije desilo, toliko se sveta lomata tim autima, putuju, pa putuju... Ona i njen Miladin samo su jednom bili do Vrnjačke Banje, i to vozom, kad ono nije znala zašto već druga godina prolazi a ona nije noseća... Sve njene druge vodaju decu sa sobom na njivu, a udadoše se i posle nje... A Miladin je bio, Bog da mu dušu prosti, dobar, strpljiv, čak je za Vrnjce prodao onaj šljivar kraj Drakčetovog imanja. Eto, hvala Bogu, dobiše Živadina. Koje je to veselje bilo: cika, vriska, puna kuća, jurio je kokoši po dvorištu, u staji vukao krave za repove, a da i ne spominje ono njegovo prašće koje je išlo svuda za njim, pa su se i zajedno hladili u potoku niže kuće. Nasmeja se Stojanka setivši se svoga sina kad se vraćao kući sa takvog jednog „kupanja“. Nije se znalo ko je više kaljav, jedva mu se oči videle, uvek je morala kofom da ga polije po glavi pa tek onda u kuću pusti. Živahan je to deran bio. Sad se nešto, otkako je u Švapskoj, uozbiljio, jedva da se nasmeje, a i stalno mu nešto smeta: jelo mu masno, krevet tvrd, ponjava teška, voda miriše na kišnicu – dobro da je pre neki dan komšija Đura silazio u bunar da ga malo očisti... Pa tek te đavolje muve, one ga posebno nerviraju, a i jesu dosadne, kad se okome na neko novo čeljade, ne znaju da stanu.

Udubljena tako u misli skoro da nije čula kad je auto stao pred vratnice. Prenu je truba... biće da to Klaus, to jest Mile, pritišće... Istrča Stojanka, onako s keceljom, mada je mislila da je skine, a i kosa joj se nešto nakrivila, jednom rukom namešta „harnadlu“ koja samo što ne ispade, a drugom otvara vratnice da uteraju auto. Zaškri-paše točkovi, sunu prašina, otpuhnu Stojanka i obrisa rukavom usta da poljubi sina, snahu i njeno mezimče. Prvi istrča Klaus – gle dečka, porastao je, duša bakina. Podiže ga Stojanka, pritišće ga na grudi, ljubi kosu, oči, ruke, a suze teku, tek tako, same od sebe. Mileva, koja popravljša naočare da joj sunce ne ozledi oči, kad ugleda toliku nežnost, potrča, saplete se, štikla joj ostade zabijena u zemlju, svežu, domaću, a ona jedva uspe da se zaustavi, da ne padne i poljubi tu meku, zelenu travu punu cveća dobrodošlice. Procedi nešto kroz zube, spomenu pretke, Bog da im dušu prosti, istrže Klausu iz Stojankinih ruku govoreći da će ga ugnjaviti, zar ne vidi da jedva diše, a i košulju je izgužvala, pedeset maraka je koštala. Živadin, koji se još nešto baktao oko auta, pozva Milevu da mu pomogne, da podmetne cigle pod točkove, jer dvorište je malo strmo, a nikad se ne zna... Potrča i Stojanka da donese onaj kamen što pritvara kapiju da ne prolaze komšijski psi, pa kako se saže – nešto je štrečnu u leđima da skoro vrisnu, obli je znoj, ali ona stisnu zube da niko ne vidi i pruži ga sinu. Okrete se Živadin i tek tad se seti da ni „dobar dan“ nije rekao, potapša staricu po ramenu i reče da joj je doneo mikser, na šta ona klimnu glavom i zagrlji ga nešto bojažljivije, gledajući da mu ne

izgužva košulju... Mileva upita da li ima „frišu“, mali je tako žedan, ta vrućina, a putevi truckavi, otegli se u večnost, jedva su preživeli... i napomenu da jedva čeka da se vrati u Ofenbah. Da li joj se tako zove kuća, sokak ili varoš, to baš Stojanki nije bilo jasno, a što da pita pa da kažu da baš ništa ne zna. Uhvati se za leđa, pridrža za dovratnik i teškim korakom uđe u kuću misleći gde da nađe tu „frišu“; možda su je poslednji put ostavili, a ona zaturila negde. Sin zatraži vodu, a i snaja, ne dobivši odgovor, umi dete i daje mu da pije govoreći da polako guta, hladna je, a njemu je grlo tako slabo.

Iznese Stojanka ručak, grah, pečeno pile k'o dukat i mirisan hleb, mirisniji od Đurđevdana. Mileva reče da je grah nadima, pile jede tamo u Ofenbahu stalno, malo će da uzme hleba, ali da ga Živadin iseče. Jer, kad mama seče, uvek ga prislanja na grudi, pa se zalepe dlake od vunenog prsluka, a to joj se posebno gadi, bar da je prsluk od neke fine vune, na primer moher, pa i da otplucne, nego je od domaćih ovaca koje su joj u mladosti dušu pojele dok ih je ganjala kroz strnjike. Uvek su bile pune čičaka i brabonjaka, još se smrada priseća, fuj, baš je dobro da se danas naprskala „čarlijem“ inače bi joj pripala muka i od same pomisli na njih. Živadin otkinu jedan batac i pruži sinu, mali se namršti, reče da bi hamburger, na šta mu ovaj opsova mater i istera u dvorište gde on udari u plač kao da će crći od gladi. Pojuri Mileva sa sredinom hleba u ruci i pokuša da mu je ugura u usta, ali ovaj nastavi sa još većom drekom.